

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1918 Anv XXXVII

BARCELONA 1.er D'OCTUBRE DE 1915

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims Atrassats: 20

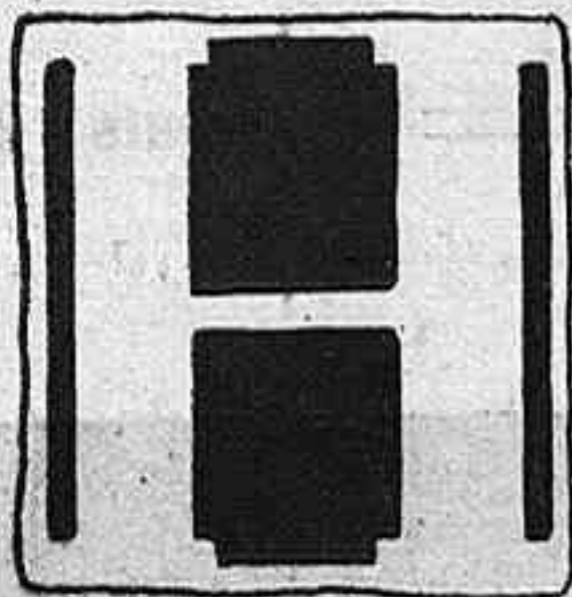

EL BÚLGAR

—La meva amiga Alemanya necessita un bon puntal?..
Doncs aquí el té

TARDOR

Hi ha un moment etern i universal que anuncia l'arribada de la tardor. Es quan, fent ressonar el séu *alhal!* pels camíns i les arbredes, comença el vent la caça de les fulles. Aquest moment, malgrat i executar-se in-

variament tots els anys per aqueixa actriu amanerada que és la Natura, ha tingut complements que marcaven l'aparició de la tardor d'una tan precisa manera com la serenata dels famosos violons del vent tardorenc i les dances clàssiques de les fulles.

Una època la tardor era portada pels moviments revolucionaris. Se cridava pels finals de setembre ¡visca la llibertat! o ¡visca la república!, però ni la llibertat ni la república hi acudien, i en el séu lloc se presentava la tardor per acompanyar, amb les seves decoracions melancòliques, la tristesa dels revolucionaris defraudats. Després, senyalaren l'epíleg de l'estiu, el retorn dels estudiants, la *rentrée* dels estiuejadors, les castanyeres fent el séu *sabat* per les cantonades, l'obertura dels teatres, els articles amb recomanacions higièniques o la sortida de setmanaris virulents i pornogràfics. Mes totes aquestes anunciacions han estat substituïdes pel cine. Un home, ficat en un cine, pot seguir minuciosament les fluctuacions de les estacions com en un observatori meteorològic.

A l'estiu unes pel·lícules insípides atrauen a un públic heterogeni de policíes, vells que la família engega al cine, criatures, amoroses fastiguejades i qualque correcte i fidelíssim amic del cine. En la sala buida rondina per aquella soletat el ventilador. Però el cine se va omplint, tornen les pel·lícules laberíntiques, els petons xucladors, els *films* inacabables que fan confiar en la projecció de les *Mil i una nits*, fins que un dia la sala apareix plena de damisel·les amb trajos blancs. Es la tardor. Podràn senyalar els butlletins meteorològics altes temperatures, no hauràn aparegut les castanyeres i xisclaràn encara pel cel límpid les aurenets i en els aparadors no s'anunciaràn les novetats hivernenques, el cine, contra totes les apariències, marcarà la tardor, perquè en la sistole i diàstole ciutadanes ell fa de cor.

I torna el cine a recollir les ànimes plenes d'amor que no tingueren coratge per a pecar per les platges i per les serres, perquè hi havia massa sol. L'estiu resulta massa propici per a les ingenuïtats i la tardor que encén la carn amb les nostalgies de l'ànima, despedeix del camp als

enamorats i als luxuriosos. I arriben a la ciutat amb la recansa de lo no fruit, seuen en la cadira del cine i mentre l'orquestra toca un walç de desfloracions, contemplen en la tela els petons àvids, extenuants, immensos, com el de la terra i la mar, com el de Franchesca i Paolo en *La Divina Comedia*, donats en un camí, mentre el sol baixa, o a la llum de la lluna. I en el cine se present tota la fragància sensual de la tardor i se belluga en els ulls la claretat d'una cambra nupcial.

Quan l'octubre arriba, els doctors recomanen molta cura amb l'aigua que s'ingereix. Tornant de fóra les febres són propícies. Els directors espirituals haurien de recomanar també molta cura amb el cinematògraf an aquells que deixen l'apacibilitat camperola. El cine és cosa romàntica. Exalta les passions, el desordre i les turbulències, i encara que'l malvat sempre hi troba una condemna i l'adulteri i l'amor carnal són punits, la malignitat dels confeccionadors de pel·lícules ha pogut presentar, amb una discreció habilíssima, fort i bell a l'aimant, resignat i una mica ridícol al marit. Perquè observi's que gairebé tots els marits enganyats que'l cine ens presenta ploren i el plor sempre esdevé el pròleg d'un consentiment. Nosaltres confiem en que'ls autors cinematogràfics conseguiran trobar la fórmula de que'l plor marital se converteixi en perdó i el perdó en tolerància, florint el *menage a trois* en les pel·lícules tan frondosament com en els contes del segle XVIII.

El cine mostra, ademés, unes lliçons pertorbadores. En ell han après elegancies i moviment les nostres dònnes i encendre els cigarros els nostres *lyons*, però les lliçons són més amplies. No savien fer petons els nostres enamorats i el cine els hi ha ofert un petó a la boca, d'un llarg silenci i un altre reposat a la nuca. El petó era ràpid i sonor, a l'espanyola. El nou petó, a la francesa, imposat pel cine, equival a una possessió. Després de rebre'l, una verge deixa d'ésser immaculada. I encara que aquests petons sempre troben un càstic, deixen en els cors femeníns un dubte romàntic: Perquè aquests dos xicots, encara que ell sigui un brètol, no han de seguir estimant-se? En les nostres damisel·les i amb aquest dubte, torna aquell sentiment any 30, de la passió fatal i de l'amor maleit. Si el cine se féss clàssic, és a dir, s'orientés una mica cap a la tragedia grega, i el Destí imposés la desgracia del pare implacable i del marit intransigent, les nostres xicotes ho compendrien i les nostres costums se farien més dolces. Ja saben elles, pel cine, que l'amor pot ésser fulminant i el petó pròleg d'una declaració, en lloc d'epíleg.

Llàstima gran que amb veus humanes o elèctriques no trobin les figures el complement de la paraula! Als petons savis s'afegirien sotilíssimes disquisicions eròtiques i fóra la pel·lícula aleshores un tractat de lírica amorosa que ensenyaria a la joventut l'ús noble de la conversa, ademés de l'*ars amandi*. Podrien els jesuïtes, a lo pare Sánchez o Escobar, escriure els diàlegs, completan

l'educació jesuítica iniciada en el cine. Perquè aquest ens ensenya que's pot pecar, sempre que després s'accepti la penitència.

I complix el cine romàntic de la tardor, les parelles, allixonades, pensant ella en aquells petons de llarg silenci, miren com la tardor, arcabota sentimental, va posant pels camins solitaris, amb les seves fulles seques, uns llits rudimentaris.

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

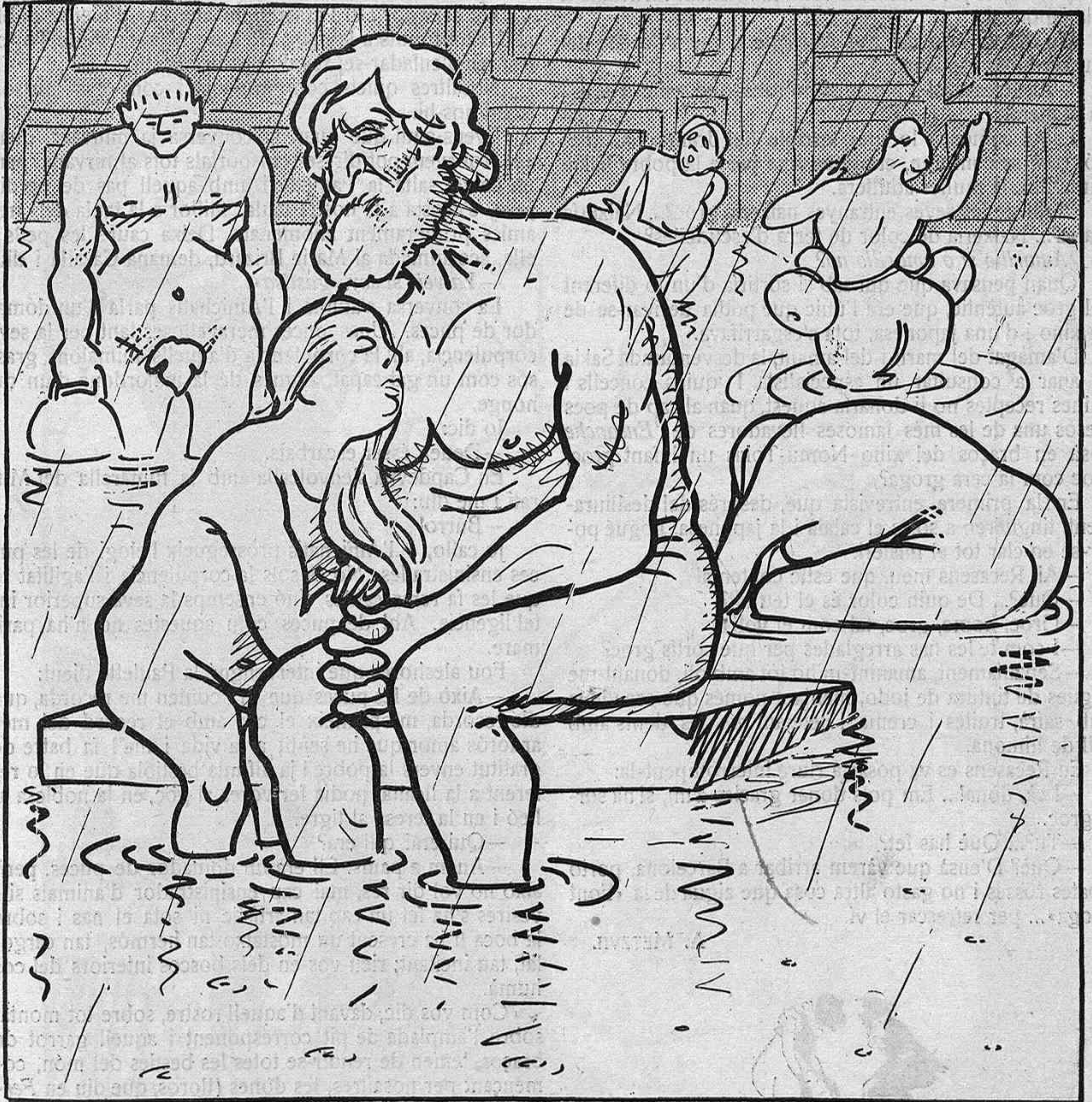
CONTE GROC

Sakia Xim-Xim era una japoneseta molt aixerida casada amb un xino ric i noble que's deia Nomu-Tokis.

El marit, condescendent i amable amb la seva estimada muller—com a xino manso que era—va volguer fer un esplèndid viatge de nuvis, obsequiant-la amb una visita a Europa.

I s'embarcaren en un trasatlàntic espanyol en direcció a Barcelona.

Pel camí, la japonesa va fer coneixença amb un tal

LES ESTATUES DEL MUSEU

—Haurem de canviar d'hostal. Aixó de que ens facin anar despullats i per torns permetin que'ns mullem, és molt poc cristià.

Recasens, xicot català, guapo, ben plantat, elegant i molt alegre.

I, es clar, com que Sakia Xim-Xim era molt maca i el séu marit molt lleig, aviat el cor de la japonesa va sentir més simpatia pel jove català que pel séu xino.

El procés no pogué ésser més fatal ni més ràpid. Durant els trentaun dies de travessia la comedia dramática s'anà desenrotllant com en una pel·lícula. De Singapoore a Colombo la coneixença es tornà confiança; de Colombo a Port-Said la confiança esdevingué amistat; de Port-Said a Barcelona la amistat es transformà en amor.

El pobre Nomu-Tokis—com a xino manso que era—no s'havia adonat de res, però pels dos enamorats la cosa ja no tenia remei.

Tant fou aixís, que fins un cop desembarcats a Barcelona, aon els nuvis encantats de la ciutat llogaren pis per temporada, el jove Recasens continuà visitant furtivament a la japonesa.

Un dia, *la hija del Sol Naciente* digué a l'orella del séu xardorós catalanet:

—Ai, Recasens!... No sé si ho sabs que estic d'aquella manera!

I aquí començà lo més terrible del drama. La situació, com se compren, era gravíssima per a la pobre Sakia Xim-Xim, la muller adúltera.

El fill de les seves entranyes naixeria groc?... Naixeria blanc?... Naixeria de color de terra d'escudelles?

¿Amarillo sí o amarillo no?

Quan pensava que qui sab si sortiria d'un tò diferent del groc autèntic, que era l'únic que podia derivar-se de un xino i d'una japonesa, tota s'esgarrifava.

D'amagat del marit i del amant, la desventurada Sakia va anar a consultar un especialista. I ¿quins concells i quines receptes no li donaria aquest, quan al cap de pocs mesos una de les més famoses llevadores de l'*Ensanche* posà en braços del xino Nomu-Tokis un infant groc, groc com la cera groga?

En la primera entrevista que, després del deslliurament, tingueren a soles el català i la japonesa, pogué posar-se en clar tot el misteri.

—Ai, Recasens meu, que estic contenta!

—Què?... De quin color és el teu fill?

—Groc, home, groc, tal com el volia.

—I com te les has arreglades per que sortís groc?

—Senzillament, amanint-m'ho tot amb oli, donant-me fregues de tintura de iodo, menjant només que escudella amb safrà, truites i crema, i netejant-me les dents amb pell de llimona.

En Recasens es va posar a riure interrompent-la:

—I cà, dòna!... Em pots donar gracies a mi, si ha sortit groc.

—Tu?... Què has fet?

—Què? D'ensà que vàrem arribar a Barcelona, porto sabates róssees i no gasto altra cosa que aigua de la «Font Groga»... per refrescar el ví.

A. METZVIL

La pussa missatgera

Mai en la vida he conegut res més embustero i al mateix temps més graciós, que aquella Paulette Pons. No sé què hi veia en nosaltres, diners certament que no. Devegades he pensat que li passava com an aquelles bogaderes de *El chaleco blanco*, i que's divertia ensenyant-nos les vergonyes dels séus diem-ne aimants i cantant-nos:

«*Estos son los calzones del señorito...*»

El certus és que, quan cansada de copes de cinc rals o de dues pessetes s'aixecava del cafè aristocràtic, s'en venia cap al bar on hi trobava an en Capdevila fumant Muratis i bevent chops de deu céntims, a l'Amichatis cada dia més amargat d'aquesta vida embustera i a l'Ibarguren atiant el foc de desesperació que cremava el cor dels séus pobres amics.

Un servidor i el Passarell hi anavem d'oients; doble al davant i muts a la gabia. Res de Muratis ni de Tòrtolles; res d'enfadar-se; res de dir: borda'!!

Nosaltres quiets com mussols i com uns mussols fixant-nos-hi.

I veus-aquí que quan la conversa ja minvava, quan ens trobavem pot dir-se transportats tots al nirvana, para un cotxe, salta la Paulette i amb aquell pas de perdiu jove, s'acosta a la nostra taula, millor a la taula dels tres amics primerament anomenats. Deixa caure les pells i ella, acostumada al Marie Brizard, demana Cazalla i diu:

—*Ya veis si soy «gastisa».*

La conversa s'anima i l'Amichatis parla d'un domador de puces. Unes puces meravelloses tant per la seva corpulencia, ahl la corpulencia d'aquells animalons, grassos com un gat capat, dignes de la majordona d'un canonge.

Jo dic:

—Deuen ésser escarbats.

En Capdevila s'envolcalla amb la fumarella del Murati i me diu:

—Burro!

Jo callo, i l'Amichatis prossegueix l'elogi de les puces ensinistrades. No és sols la corpulencia i l'agilitat lo que les fa remarcables, sinó ensemps la seva superior intel·ligencia. Ah! de puces com aquestes no n'ha parit mare.

Fou aleshores que intervingué la Paulette dient:

—Això de les puces que ara contem me recorda, que dic recorda, m'oprimeix el cor amb el record del més ardorós amor que he sentit a la vida i me'l fa batre de gratitud envers la pobre i ja difunta bestiola que en lo referent a la llealtat podia fer vores al goç, en la noblesa al lleó i en la feresa al tigre.

—Qui era? qui era?

—Anem a pams. Ell era un domador de puces, però això no vol dir res, mai cap ensinistrador d'animals silvestres s'ha fet un cap tan artístic ni sota el nas i sobre la boca li ha crescut un mostatxo tan hermós, tan cargolat, tan incitant; rieu-vos-en dels boscos interiors del cos humà.

Com vos dic, davant d'aquell rostre, sobre tot montat sobre l'amplada de pit corresponent i aquell garrot de braços, tenien de rendir-se totes les besties del món, començant per nosaltres, les dònnes (lloros, que diu en *Fernando* de l'«Alcázar»), i acabant per les pobres i saltadores puces.

Per la meva part agenollant-me vaig dir-li:

—Soc ta esclava.

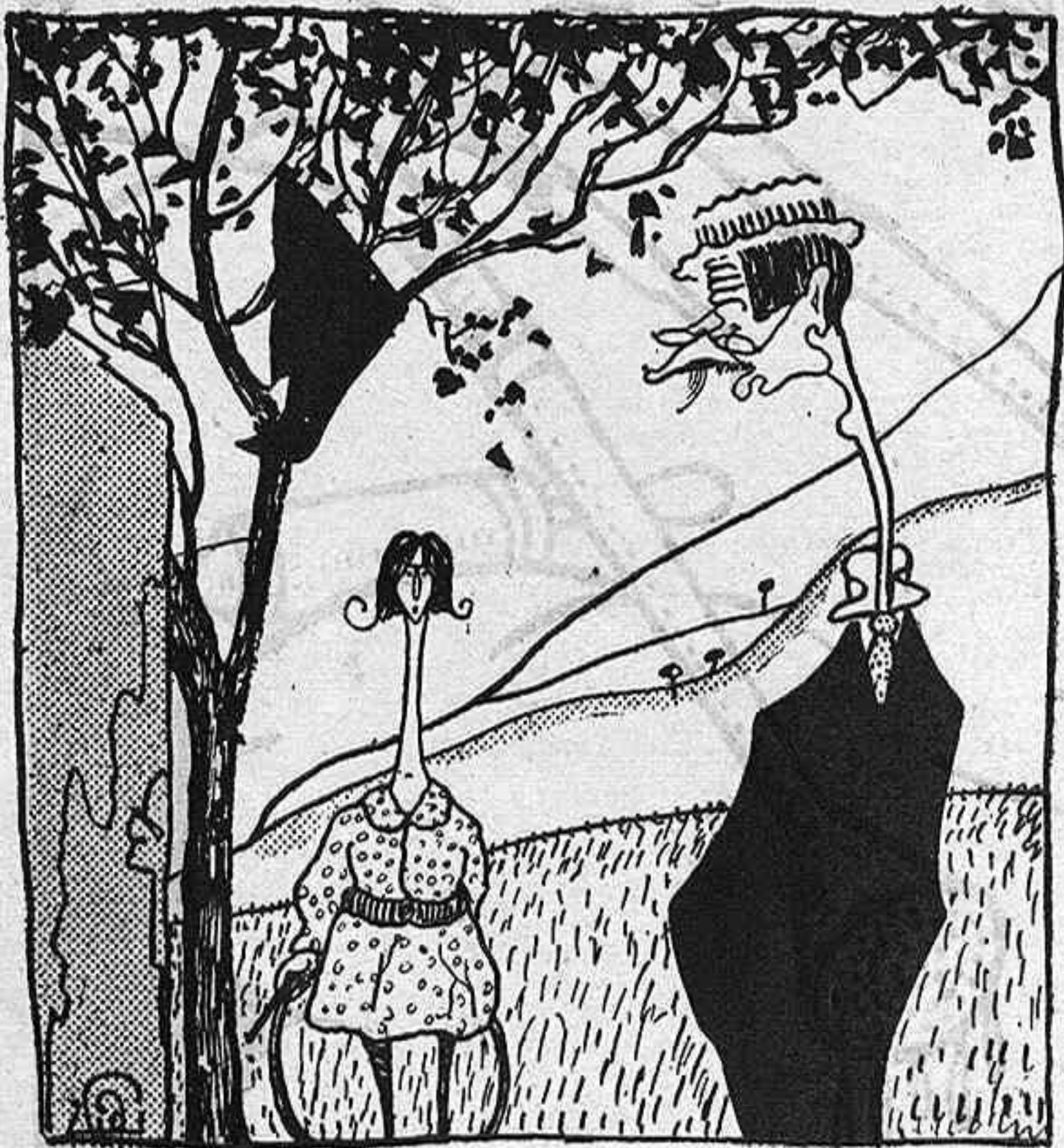

COMISSIÓ BARCELONINA AL CEL

—Estimat Sant Pere, li venim a donar les gracies. Les seves mangueres tenen, pels nostres carrers, molta més eficacia que les del "Riego Municipal".

—A quina època de l'any t'agrada més el camp?
 —A mi?... A la tardor, perquè es quan una se'n torna a Barcelona.

DE TORRE

—Què ho deu fer que se'ns allargui tant el coll?... Això és de les algües...
 —Sí; és que al pou hi ha moltes angües.

I ell m'abraça.
 Però jo tenia de guanyar-me la vida; per no tenir defectes, el meu domador ni gelós era; i com no volia sorprendre'm, abans de venir se servia d'una pussa missatgera. Què vol dir coloms? Com aquella bestia saltadora no hi haurà res més al món.

Quan el meu amor tenia de venir, l'aviava. Ella se'm ficava sota les faldilles i anunciava l'hora amb tres picades si tenia de venir a les tres el meu estimat, amb quatre si a les quatre i aixís succesivament.

L'Aviosa la va matar. Mala bestia maleïda.

El nou "Rey de la Magia"

o

el bullit dels Consums

Tots els barcelonins ho saben i, lo que és més trist' tots els barcelonins—amb la seva eterna idiosincracia ratllant en la beneiteria—ho permeten en perjudici del interès comú. La nostra Administració dels Consums va de fracàs en fracàs i, si algú no hi posa remei, constituirà molt aviat una espantosa *debâcle* per a l'hisenda municipal.

Números canten.

En lo que va d'any, la **baixa sofrerta per la Recaudació de Consums a Barcelona ascendeix a la friolera de 800,000 PESSETES**, lo qual representa una disminució d'un vuit per cent.

I és inútil que l'aparatós mestre de prestidigitació, senyor Muntañola, il·lustre lligaire, actual president de la Comissió, vulgui justificar-se, donant la culpa a la guerra europea de la *volatilització* d'aqueixes **800.000 de l'ala** que han entrat de menys a l'Ajuntament. Si aixís fos, si la situació produïda pel conflicte internacional, pogués influir poc o molt en la baixa de Consums, no veuríem com, per exemple a Badalona, a dos passes d'aquí, on presideix la Comissió un zelós regidor republicà, s'ha augmentat la recaudació d'un dos per cent en el terme d'un any, després d'esclatada la susdita guerra.

Còm s'explica que en dos municipis limítrofes, com són Badalona i Barcelona, pugui una mateixa causa produir distints efectes? Còm pot ésser que en el primer la guerra faci augmentar la recaudació, mentres que en el segon la recaudació, a causa de la mateixa guerra, disminueixi en una tan gran proporció?

Sabria contestar el nou *Rey de la Magia* a aquestes preguntes?

Si anomenem aixís al senyor Muntañola no és amb cap segona intenció, sinó perquè ens va resultant un gran professor en *ciències ocultes*. Vegin si no és *ocultisme*, i del fi, això que vé fent des de que's produeixen les sensibles baixes, «**de deixar d'enviar a la premsa els estats comparatius de recaudació**» que amb molt d'acert tenien la costum de fer públics tots els altres Presidents de Consums; estats que posaven als barcelonins en coneixement de les alces i baixes de l'esmentada renda.

Ara, no sols no s'envien als diaris els estats comparatius, sinó que ni la *Gaceta Municipal* els publica.

Es això nèt?... Es això clar?

Vol dir, senyor *Rey de la Magia*, que al últim els barcelonins, a pesar d'ésser uns perfectes moltons, no arribaran a trobar en tot això l'explicació del perquè Barcelona no ha suprimit l'odiós impost, amb tot i haver-lo suprimit amb èxit Madrid, Saragoça, Valencia i tantes altres poblacions?

Caterina Bàrcena

Els crítics que l'alaben «per sa ingenuïtat», no saben pas lo que's diuen. La Bàrcena és tot lo contrari d'una ingènua, ingènua en el sentit, no despectiu, però sí de regateig d'elogi que alguns li volen donar. I esperem que la crítica, unànimement, reaccionarà; millor dit, haurà reaccionat ja a hores d'ara.

Jurariem que la *cubanita hermosa* no improvisa mai, a les taules; que les seves creacions són tot obra d'esforç conscient i d'estudi, d'un estudi, això sí, fill de l'admirable compenetració de una refinada sensibilitat i un talent natural extraordinari. Lo que hi ha és que l'art de la Bàrcena és eminentment sincer. I això mateix constitueix per a ella una gran facilitat en l'exteriorització dels estats d'ànim.

Mireu-la en escena: tan aviat és la placidesa personificada com un grapat de nirvis que's mouen en tensió; tan aviat és un colomí com una pantera, per això, com més complicat és un caràcter, més bé l'interpreta, com més desigual és un personatge, millor l'encarna, al revés de la major part de nostres actrius que necessiten papers adequats, tipus-bloc, figures tot d'una peça. I això no serà mai ingenuïtat.

La ductilitat de la Bàrcena és, de debò, sorprenent. En obres de sentiment, en caràcters essencialment emotius triomfarà sempre; però té, ademés, la genial comedianta, prou talent i prou disposicions naturals per a enfondir tota mena de psicologies per aspres o refinades que siguin; lo qual li permetrà afiligranar amb el mateix acert les rudeses de la protagonista de *L'ordinari Henschel*, que les excelsituts espirituals de *Cordelia* en el famós drama shakesperiana.

A la seva figura gentil i atractívola, afegiu-hi els seus moviments sempre correctes, sempre elegants com els d'una gateta d'Angora, d'una

naturalitat i d'una justesa artístiques encantadores, i aquella veu!... aquella veu d'aigua i de dona tot barrejat; una veu d'aquelles que penetren, que's fiquen endins tot anant de dret al cor, i que ens fan pensar en la música d'orga, en improvisacions de Bach corejades per àngels...

Totes les primeres figures femenines del teatre acostumen a tenir un tic, un amable distintiu—defecte si és vol—que les caracteritza. La Bàrcena no té altre tic que'l seu dolç somris; un somris exquisid, *marejador*, que quan és l'hora sab transformar en rialla, rialla esplèndida, fresca, natural i encomanadica. I aqueixa és, després de la seva impecable dicció, una altra de les més agradables [traces del seu art personalíssim: sapiguer riure, sapiguer plorar.

La fesomia de la Bàrcena, sempre expresiva, sempre lluminosa, passa del roig viu al pàlid més intens per medi de gradacions de veritat asombroses; quan fingeix despit, o ira o emoció, els colors—colors naturals—li puguen a la cara. Es quelcom del secret d'aquella altra dona eminent: la Vitaliani.

La Bàrcena és, ja avui, una gran actriu. La Bàrcena serà, a no trigar gaire, l'actriu ideal dels autors dramàtics espanyols i la més estimada dels nostres públics. Entre'ls innumbrables admiradors que s'ha captat ja a Barcelona, són molts els que desitgen admirar-la en obres determinades de llur predilecció; uns voldrien aplaudir-la en l'*Ofelia* de «Hamlet», altres en *Zazà*... A nosaltres ens és indiferent, perque sabem que en totes les obres ens ha d'agradar; però sí que tindriem un gust especial en veure-la interpretant *Poils de Carotte*.

No sé, ens fem l'il·lusió que l'espiritual Jules Renard, al escriure aquella meravella, degué pensar que un jorn en el firmament de l'art neixeria un nou estel... un estel més lluminós que'ls altres...

El cavall mullat

Una de les coses més tristes que poden veure's al món es un cavall mullat, sobre tot si el cavall es blanc, es vell, porta unes guarnicions espellifades i te'l cap ficat dintre de un sac gros que fa de morralet i dintre del qual s'endavina que hi ha més palla que gra.

El cavall, vell, blanc i mullat acostuma a estar parat davant d'una taverna on ha cercat redós el carreter qui el mena. Perque callés li ha ficat el cap dintre'l sac plè de palla com a les criatures els hi fiquen a la boca una munyeca de pa i sucre.

El carreter dintre de la taverna se posa més content com més plou; guanya i no treballa. S'ha fet portar un porró ple de vi i s'entreté fent el rossinyol mentres beu. Si ha trobat un company juga a cartes, si es home de lletres llegeix un diari tot tacat de sardines escabetxades o bacallà a la llauna.

Mentres a fóra plou, el cavall que ja sab lo que és això, ha aixerrencat les cames del davant i de les del darrera s'arpenja en una sola; l'altra la te encongida graciosament, la gropa li agafa un desnivell notable, la retranga llisca tota per aquest desnivell i sembla que vulgui escapar-se.

Un cop el còs en tan xamosa posició, el cavall va baixant el coll pausadament i amb el coll, el cap, fins que el morro li toca a terra, aleshores abaixa les orelles i aguanta el xàfec.

L'aigua cau implacable sobre'l seu pèl blanc i brut del llom i va regalimant potes avall. Per tot arreu on passa deixa unes llapiçades negroses, no rectes com sembla que tindria que ser sino ondulants, circulars àdhuc, ja que les excrescències de velles nafres, els bonys, els grans genolls la desvien del seu curs natural y les potes de la bestia de mica en mica van semblant unes columnes salomòniques. En el tòrax es diferent, l'aigua corre perfectament aconduïda per entre'l costellam com si anés per reguerots, el cavall sembla una selva lletja.

El ventre, aquell gran ventre de cavall vell i miserable se torna tot lluent, te fulgors casi metàl·lics, de caldero. La cúa plora gota a gota, de tant en tant éll l'espolsa arruixant al voltant i després torna a apretar-se-la contra el cul, entre les cames.

Per lo que fa a la crinera, l'aigua que reb el primer pèl la passa a l'altre i aquest a un tercer, i aixís progressivament arriba al rinxol que li penja sobre'l front, des d'ell, com una fonteta, cau dintre'l sac de palla, aixís és que el cavall mullat menja i beu a la vegada.

Para de ploure, el carreter surt de la taverna i com que està molt de broma li diu: ansia Palomol i li venta garrotades.

Segons sembla, tiren unes granades de les que'n surten uns fums químics que comencen per fer plorar els ulls, després produeixen inflamació i acaben, algunes vegades, per fer perdre la vista dels que'ls reben.

Els ingeniosos teutons no'n tenien prou d'haver fet plorar tants mil·lions de mares de tot el món, que havien de fer plorar els fills que lluiten, amb llàgrimes producte alemany. Es un nou específic que ens envien, provant-nos la seva saviesa.

«Tenim els millors químics—hauràn dit,—i ja que'ls tenim, vinga fer cegos, que'ls ulls que no mirin el Kaiser-Déu no tenen necessitat de veure-hi».

Si molts inventors, an els estudis, tallers i laboratoris que han treballat anys i més anys per poguer descobrir un nou element de benestar i civilització, haguessin de veure l'ús que'n fan aquesta raça organitzada que està desacreditant la ciència, crec que haurien guardat el secret i haurien dit: «Aixís com hi ha eines que no's poden donar als infants, hi han descobriments que no's tenen de dar als barbres instruits del nord», i s'haurien estimat més morir sense nom i sense gloria, que veure servir els seus somnis per aquests mecànics sense entranyes.

Mai el món podrà perdonar que aquesta meravella dels submarins, que semblava que havien nascut per veure l'ànima del mar, els fessin servir de peixos traidors; com tampoc mai se li perdonarà que l'haver nascut ales als homes haguessin d'ésser per anar a matar infants, que'ls veien volar com a meravelles; ni que la química servís per ferir, i les màquines per esbocinar, i el gas per asfixiar, i el fum del vapor per fer cloure els ulls. Els alemanys, al preparar-se, al declarar la guerra a tot el món, no solament arrasen a Europa, sino que maten el desig d'avenç, si és que l'avenç ha d'anar a unes mans que no són dignes de servir-se'n.

Avui els gasos llagrimosos. Demà ens donaràn una altra sorpresa. L'universitat, que avui és Alemanya, estudià en pes per anar fent més víctimes, d'un modo equilibrat i sempre metòdic.

Les llàgrimes avui, mercès an aquests homes, ja és un producte mineral que's pot arrencar a tants kilòmetres.

Figureu-vos si es queden curts els que fan cegos als aucells!

Per fer cego a un aucell es fa d'aprop, i hi pot haver un entndriment an el moment de clavar l'agulla; però per treure la vista als soldats se'ls pot treure a distancia, que és més segur, perque no destorben els planys i es pot fer més feina amb menys estona.

XARAU

NOVEDADES.—Comencem per aquest teatre, que avui per avui és el temple en funcions més important de Barcelona, i en el qual hi fan art seriós uns senyors amb cédula de veritables comedians.

Durant els vuit darrers dies han tingut lloc les reproduccions de *El abuelo*, d'en Galdós, de *Madrigal* i *Los Pastores*, d'en Martínez Sierra i *Alivio de luto*, d'en Santiago Rusiñol.

Respecte a les obres, creiem que no cal insistir; totes elles són prou conegudes del nostre públic; i tocant a interpretació caldrà remarcar que s'han presentat notabilíssims conjunts dignes del més gran elogi. Encara que'ls veritables hèroes hagin sigut la senyora Bércena, inimitable en *El abue-*

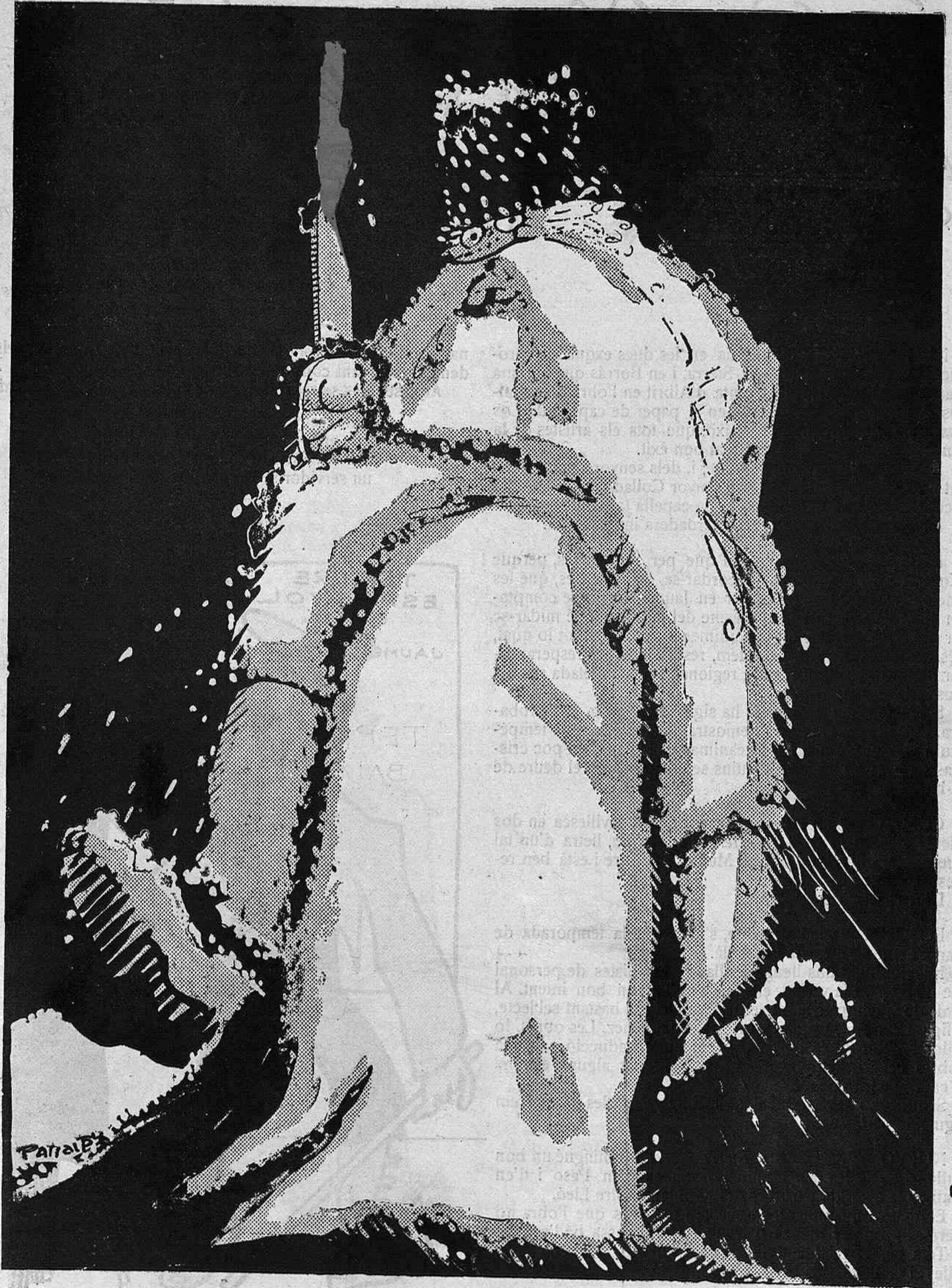
GLOSARI

ESPURNES DE LA GUERRA

Segons havem llegit aquests jorns, an els telegrams, els grans químics alemanys han fet un altre invent, que demostra una vegada més lo avençada que està allí la ciència.

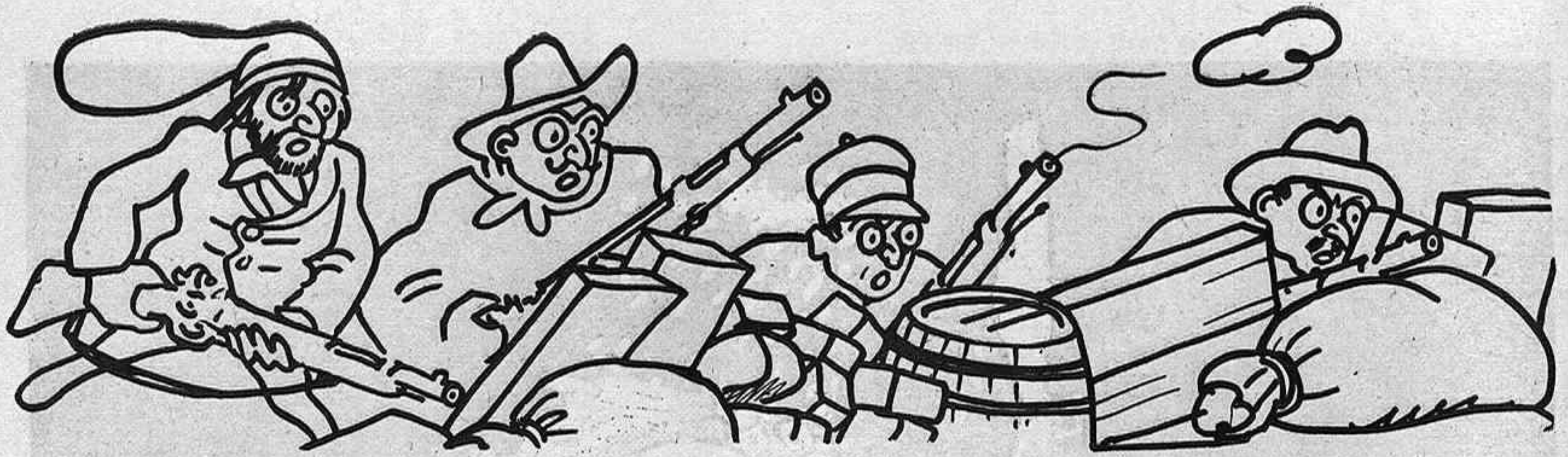
D'aquest invent curiós en diuen gasos llagrimosos.

EL GENERAL HIVERN

—Deixeu que jo maniobri, i veureu com s'acaba el calor bèl·lic.

ELS SETEMBRINS DE 1869

—A les barricades!... Anem-hi tots!

lo i fent-se aplaudir amb justícia en les dues exquisides produccions del senyor Martínez Sierra, i en Borràs que feu una gran creació del paper de Comte d'Albrit en l'obra d'en Galdós i que estigué molt acertat en el paper de capellà de *Los Pastores*, pot afirmar-se, per això, que tots els artistes de la ben triada companyia ajudaren al bon èxit.

Les senyores, totes en son lloc; i, dels senyors, sobressortint en Montero, en Guitart, i el senyor Collado, aquell còmic excelent que en *Los Pastores* fa de capellà tartamut.

Esperem l'altra estrena amb verdadera impaciència.

ESPAÑOL.—Sabem, només que per referències, perquè l'Empresa no's va dignar recordar-se de nosaltres, que les funcions catalanes donades per en Jaume Borràs se comptaren per plens i que l'entusiasme del públic pogué midar-se per ovacions sorolloses i aplaudiments sen límits; tot lo qual, d'ésser veritat, com no'n dubtem, resulta altament esperançador per als aimants del teatre regional, i una bofetada per als seus imbècils detractors.

Sembla que la curta serie ha sigut un tanteig, una probatura. Pulsada ja l'opinió i demostrat que'ls graus de temperatura són suficients per a reanimar el malalt, ben poc cristians seràn si no ho fan els quins se creguin amb el deure de fer-ho.

CÓMICO.—S'ha estrenat una obra vaudevillesca en dos actes i tres quadros, *La cartera de Marina*, lletra d'un tal Guevara (?) i musica d'un tal Muñoz. Fa riure i està ben representada.

L'interpretació acceptable.

BOSQUE.—Demà, dissabte, s'inaugura la temporada de drama i comedia, català i castellà.

Havem donat una lleugera ullada a les llistes de personal i de repertori, i la veritat, ens ha semblat un bon intent. Al frente de la companyia que és molt nodrida i bastant sel'lecte, hi figura el nostre primer actor Enric Giménez. Les obres, lo milloret del repertori gros castellà, molta traducció catalana d'obres cèlebres estrangeres i per a alternar alguna estrena de casa i de fóra de casa.

Si podem, i se'ns donen les facilitats degudes, ja tindrem el gust de parlar-ne.

NUEVO.—El sàinet líric *Sierra Morena*, obtingué un bon aculliment gracies als nombrosos xistos d'en Paso i d'en Abati i a la aixerida partitura del popular mestre Lleó.

El dialèg és, realment, enginyós; i per més que l'obra no interessa prou per manca d'argument, s'hi passa bé l'estona.

Tots bé, especialment les *sisters* Fuentes i els graciosos Vallejo i Gallego.

APOLO.—*Veinte años de amor y locura* ha resultat un èxit. Els amics dels plats forts hi disfruten de valent. L'obra és prou interessant i prou ben desenrotllada per a suggestio-

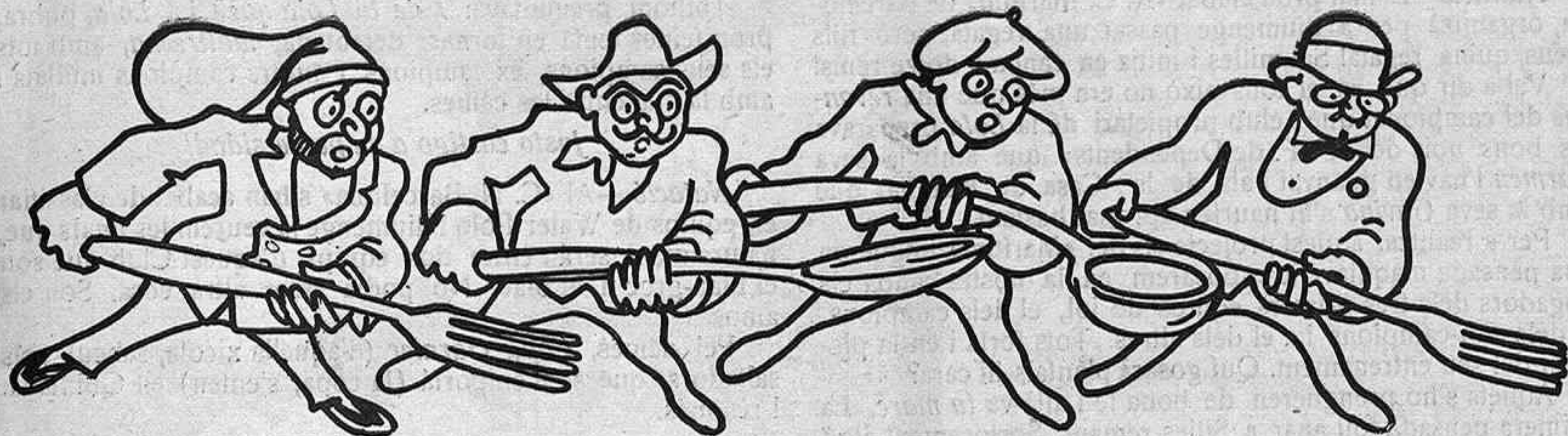
nar al públic del «Apolo». En Rojas i la Caparó molt bé; i els demés secundant com uns valents.

Aquests dies se reproduiràn *Los malos pastores* i *Zazá*.

I ara, senyors, bona nit,
que això és més llarg que un rosari.
Si no manen lo contrari,
un servidor se'n va al llit.

—On aneu, bon home?
—Al Troyato Espanyol.

ELS SETEMBRINS DE 1915

—Anem-hi tots!... A la regidoria!

ELS DEPORTS

Foot-ball.—El primer partit *Barcelona-Espanyol* fou un èxit complert pel primer d'aquests dos clubs que entra en la temporada foot-ballística amb bon peu.

Aquest èxit, però, podia donar-se per descomptat coneixent la valúia dels jugadors que componen el primer team blau-grana i com ja anunciarem són: Brú, Reguera, Massana

(S.), Torralba, Massana (A.), Peris, Viñals, Bau, Martínez, Alcántara, Mallorquí.

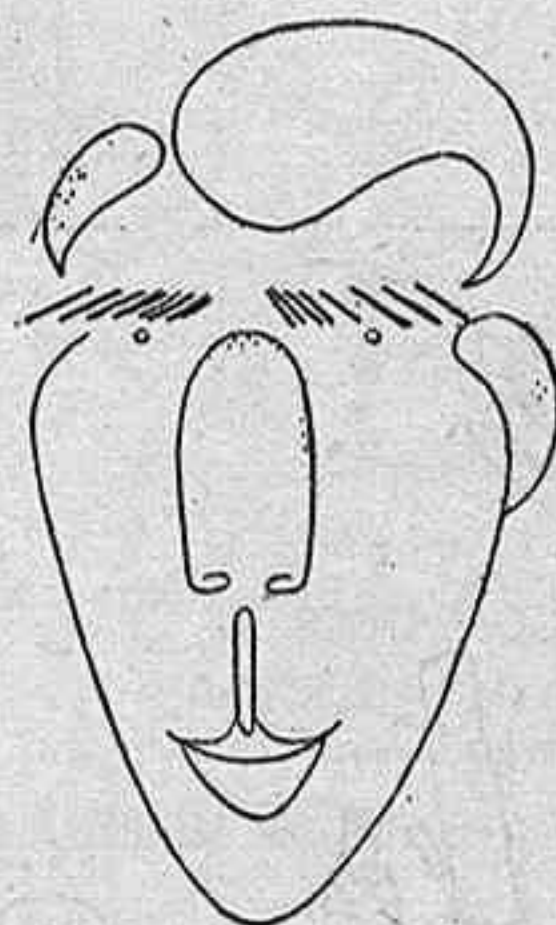
Tot el *match* fou un domini complert dels barcelonins que entraren la *friolera* de 5 *goals* com aquell qui no entra res, per 1 sol *goal* que entraren els espanyols quasi bé per sorpresa al començar el partit, gracies an en Tormo. Els *goals* del *Barcelona* foren entrats tres en la primera part i dos en la segona. Dels mateixos, tres els feu el gran Alcántara i dos en Martínez, jugador procedent del *Europa* que promet molt.

Amb aquests datos, perquè fer la resenya d'aquest primer partit? Perquè fer constar la superioritat científica del *Barcelona*? Perquè remarcar l'inferioritat en que estigueren sempre els del *Espanyol* no obstant i els esforços d'en Tormo, en *Juanito López* i en González.

Seria tasca enutjosa i no volem molestar a ningú. Sols s'ha de fer constar, que'l *referée* senyor Brú estigué molt correcte

—Ande va ozté, camará?
—Ar Teatro Catalán.

S. Massana

P. Alcántara

e imparcial i el públic correcte i moderat en les seves expansions tumultuaries. Ja era hora!

Al final els blanc-blaus cantaren allò de: *Yo me llamo Juan Español...* i els blau-grana responien: *avui dia a Barcelona, per passar una bona estona...*

I tots contents. Fins aquest humil cronista que sortí del camp amb ganes de tornar-hi, al revés d'altres cops...

Malhauradament, don Salvador Sanpere i Miquel finà el dia següent i el partit segon s'hagué de suspendre.

Emperò ja sabem que'l nostre públic no pot quedar-se sense partit. Aixís és que'ls equips A i B del *Barcelona* armaren en son camp un partit *hors programa*, que resultà bé, fent els del A tres *goals*, i els del B un.

Així mateix l'*Uní* i l'*Inter* jogaren un altre partit en el camp del primer i s'ha de dir que'ls xicots del *Inter* són uns valents i entusiastes, car no obstant i la superioritat física dels seus adversaris els tingueren a ratlla tota la tarde. A darrera hora en Armet (Quinqué),logrà fer-los un *goal* però vaja, no se'l mereixien.

Nàutica.—El mai prou alabat «R. C. Marítim» de Barcelona, organitzà per a diumenge passat una regata, però fills meus, quina regata! Set milles i mitja en canoa a dotze remes!

Val a dir que en el fons això no era més que una *revanche* del campionat que'l club propietari de la *Lola* preparava als bons nois del «U. P. de Dependents» que amb la seva *Carmen* l'havien guanyat i als de la «Casa de Família» que amb la seva *Gavina* s'hi haurien apropiat bastant.

Per a realitzar aquest projecte els del «Marítim» tingueren una pensada maquiavèlica: posarem en la nostra canoa els bogadors dels tres primers equips de iol, el dels campions, el dels sub-campions i... el dels altres. Tots forts i en la plenitud del seu entrenament. Quí gosarà plantals-hi cara?

Aquets s'ho prengueren de bona fé i allà va *ta mare*. La primera pensada fou anar a Sitjes remant. Sortosament algú els ho tragué del cap. Després vinga entrenos i vinga projectes i vinga fantasies.

Peró arribà'l dia del cop. Tot arriba en aquest món! I el tal dia era diumenge passat a la tarda en que feia una mar bastant moguda. S'aliniaren les tres susdites embarcacions i hala, hala, boga que bogaràs, cap a la boia de la campana, punt de virada.

Els de la *Gavina* prengueren ventatja. La *Lola* els seguia. Seguia després la *Carmen*. Però a l'arribar a la vora la *Gavina* virà i tràs, tràs cap a dintre'l port falta gent. La *Lola* no sabem si li entrà aigua o be si li entrà mareig, la qüestió es que's deixà passar per la *Carmen* i aquesta seguí el seu camí darrera la *Gavina* que lliscant per sobre l'aigua avensava victoriosament...

Arribà la *Gavina* a terme empleiant en el recorregut 1 h. 12 m. 30 s. Al cap d'un rato arribà la *Carmen*, fins ara campiona, fent el trajecte en 1 h. 14 m. 15 s. o siguin dos minuts aproximadament darrera l'altra. Se veu que també estan en decadencia aquests de l'A. C. Professional!

Tothom preguntava: *I de la Lola què?* La *Lola*, pobra, prou feines tenia en tornar, derrotada, *maltrecha*, amb tots els seus campions, ex-campions i futurs campions mullats i amb la cúa entre les cames.

Justo castigo a su perversidad!

Natació.—Al «C. N. Barcelona» s'han acabat de classificar els equips de Water Polo i diumenge ja veurem les finals que, naturalment, seran entre dos equips d'aquest Club que son el blau-groc i el blau. No podia ésser altra cosa. Son els amos.

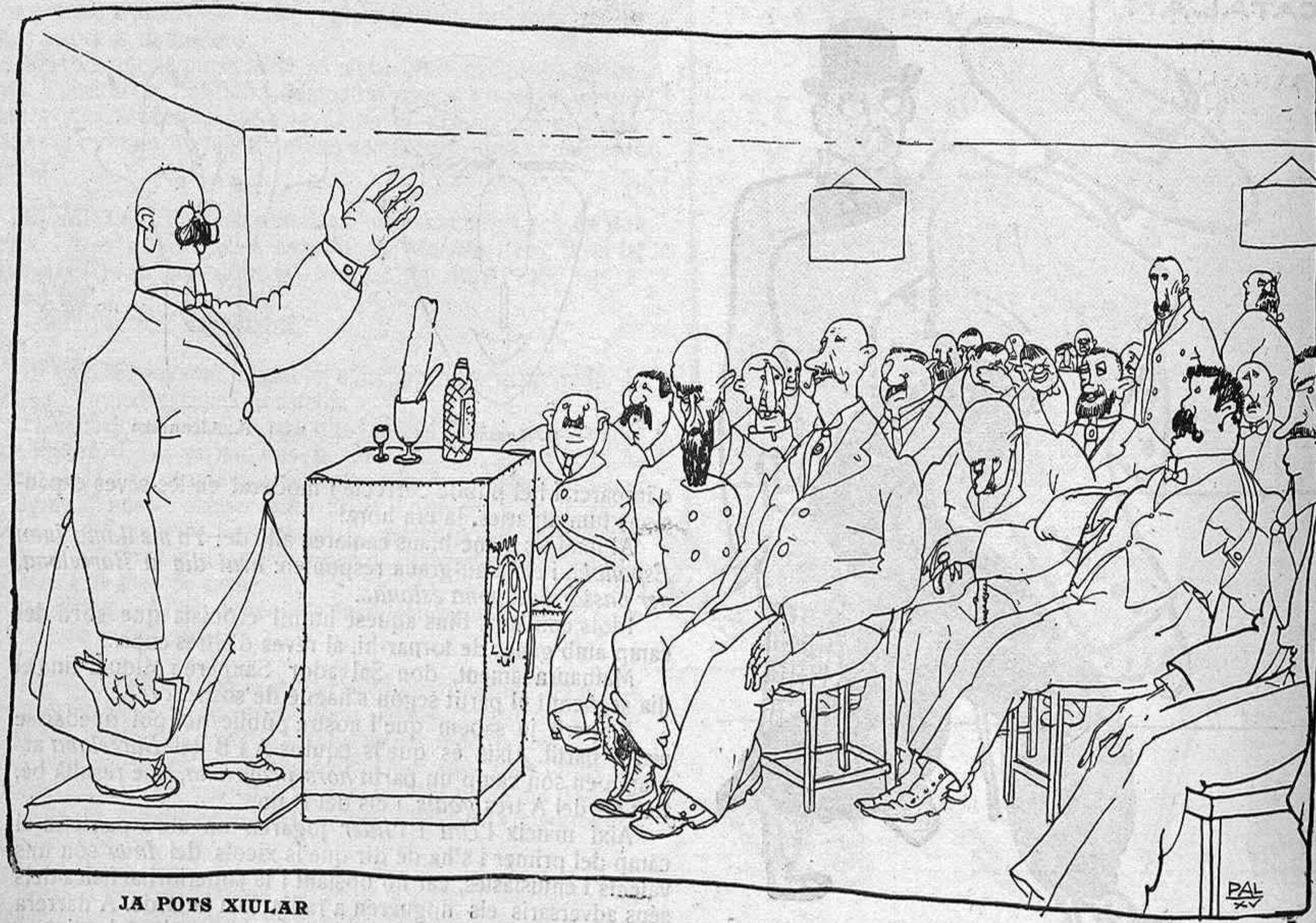
Pel demés, *Copa Garnier* (d'aquella xicoteta, sabeu) pels saltadors, que se n'emportà (la copa, s'enten) en Quintana. I res més.

HIP.

Correguda de badellets el divendres i correguda de toreros el diumenge. Si aquesta setmana no ens hem divertit ¡¡ni mai!! D'això se'n diu celebrar la festa major amb tots els ets i uts.

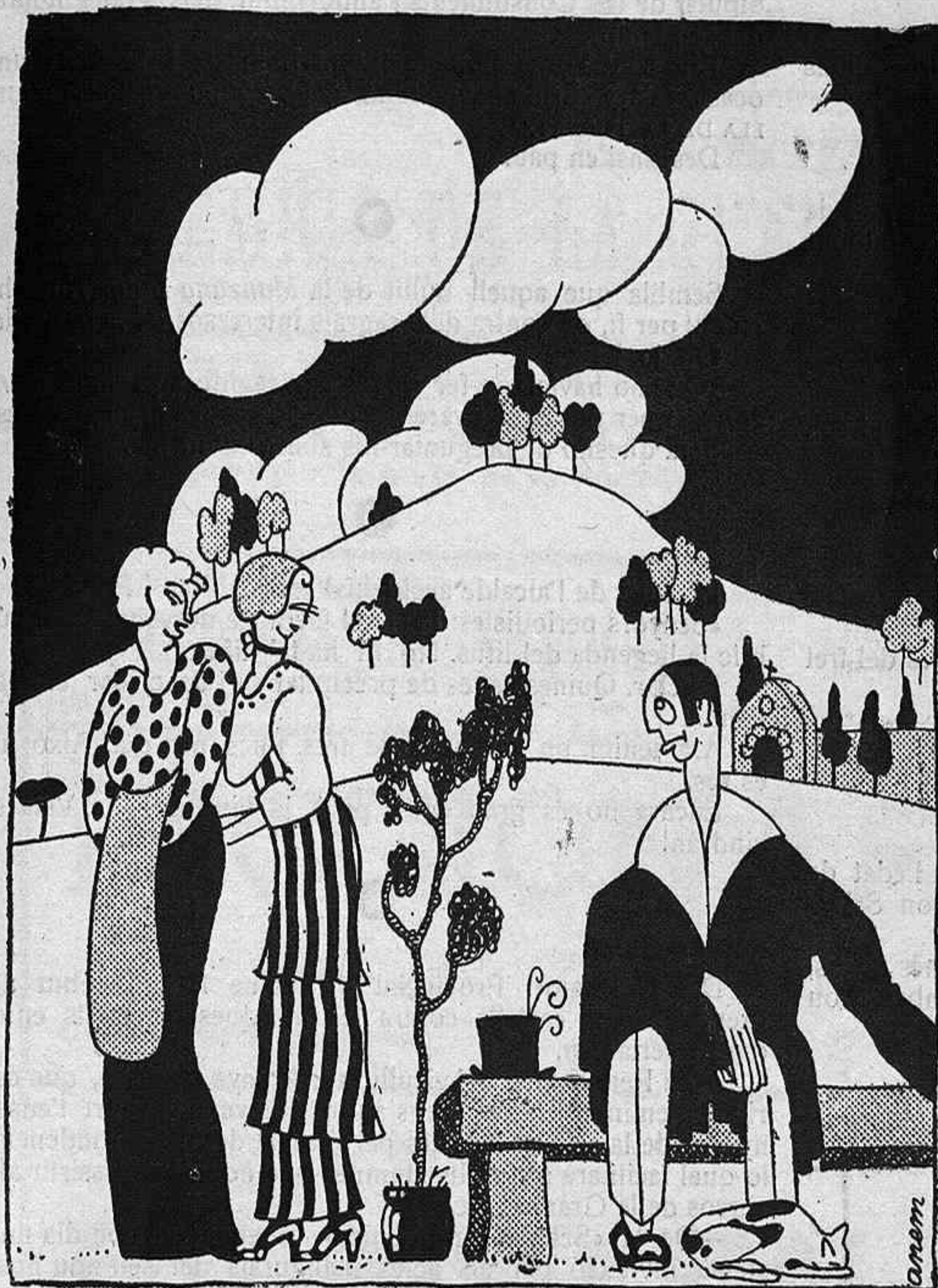
La primera tarde es van córrer sis d'en Muruve que talment semblaven de pa de pecic, n'hi va haver un d'ells ¡¡pobret!! que no podia ni amb la qua, cada dues passes queia. ¡¡Fins el van tenir d'ajudar per alçar-se!! Doncs amb aquests pans de pecic ens van avorrir els senyors Fortuna i Gracia. An el primer hi ha dret a exigir-li més, molt més de lo que

JA POTS XIULAR

—Si tan partidaris de la neutralitat son, per què no'ns donen les zones neutrals?

PAL

MODES EFÍMERES

—Gualta, tu, aquest, quin coll de camisa porta.

—Ai, pobret; no te'n burlis, que deu ésser una prometensa.

va fer. En tota la tarde, l'únic remarcable que's va pendre la molestia de fer, van ésser uns «pases» amb lavativa (una de les coses ben fetes que fa aquest noi) i res més. No hi ha dret a quedar tan malament. Jo crec que si continuava per aquest camí, se'n anirà al pot més corrents que depressa.

En Manelet Gracia, passat d'un parell de Magdalenes (no sempre tenen d'ésser Veròniques) ben fetes i un parell de «pases», un d'ells digne de perpetuar-lo en marbre i posar-lo en un monument, lo demés, molt fat. Apreti més Gracia, apretil més, que vostè és dels que'm sembla que *llegará*.

Allí on l'empresa hi va posar lo que se'n diu el coll fou en la segona tarde. ¡Quina combinació més bonica! Els braus, dintre lo bò, lo millor, i en quan a toreros, sis *fenómenos*, de lo més triat dintre la *fenomenalitat*. Figurint-se vostès un cartell amb sis Palhas (amb lletra grossa) que això és l'esqué, per en Vaqueret, Bombeta XVIII, Algabeño XXII, Irala, Bonafont i en San Millán; ¿què me'n diuen? Veritat que no's pot demanar més?

Començarem pels braus. El primer i el segon no van foradar res, i no van agradar; el tercer, va complir millor la seva obligació, en va enviar un al catre molt ben esquinçat; el quart ja en tenia ganes de fer mal, però no va poguer. El quint i el sisè en van tirà quatre enlaire però no'ls van fer

quasi res ¡¡quina llàstima!! Dels sis, el qui es va portar millor el tercer.

Els *terremotos* ho van fer de la següent manera: En Vaqueret no ens va agradar gens ni mica, ¿on s'és vist matar tres braus i no deixar-se tirar a terra ni una sola vegada? i no sols això, sinó, que per culpa d'ell no vam veure més *cogidas* i la veritat que ell no compleixi lo pactat allà ell, però que els altres es vulguin deixar agafar, i ell ho privi, vaja que no està bé. Jo empresari, no el contractava mai més. El Bombeta XVII quasi igual que el Vaqueret, amb la sola diferència que ell no més va matar un brau, i el Vaqueret ¡tres. L'Algabeño XXII, aquest noi va ésser l'únic dels sis que sabia el seu paper. Es va deixar enganxar com un home. L'Irala, que plegui perque degut a la por que tenia no's va deixar tirar enlaire i no ens va divertir gens. En Bonafont i en San Millán tots dos van fer d'aviadors, però van aterriçar sense conseqüències.

Dels encarregats de posar les banderetes dos o tres van anar de morros per terra, però ni un mal *puntaso*. ¡¡Fa fàstic!!

Com sigui, doncs, que no hi van haver les desgracies que s'esperaven, preguem a l'empresa que per diumenge vinent prepari un altre cartell més llamatiu. Per exemple: sis Miuras i sis Palhas, amb dugues *facas* d'Albacete ben llargues lligades una a cada banya. Això i dotze espases. Els preus tindrien d'ésser més cars ¿està clàl que no valen res 24 *facas* d'Albacete? Em jugo el coll que no ho faràn per por de que l'autoritat no autoritzi el cartell. Però... ¿qui ¿sab? Per ventura no va autoritzar la del diumenge?

PAY

Esquellots

Amb motiu de la festa de la Mercè, que enguany fou de precepte i oficial, alguns veïns de Barcelona feren lluminaries.

Entre aquests veïns cal incloure-hi l'Excel·lentíssim Ajuntament.

La Casa de la Ciutat, amb tantes penjerolles, bombetes i fanalets ofería un aspecte fantàstic. I si no que ho digui l'amic Alarma, que hi entén.

Un ciutadà que acompanyava un pagès, deia signant a aquest la fatxada:!

—Eh, quina il·luminació?... Doncs això no és res. Ja veureu el dia que *s'hi faci llum* en aquesta casa!...

Està a punt de resoldre's l'expedient relatiu a la construcció d'un Gran Matadero General a Barcelona.

I, com sempre que's tracta de repartir bones breves, un dels punts més delicats a discutir és veure a qui faràn director.

Director d'un Matadero General?

Jo aviat el tindria triat: el Kaiser.

L'Alcaldia ha publicat les bases per al registre municipal de goços establert en aquesta ciutat.

Molt bé. Els goços que passin al davant.

Després registrarem els gats.

I el dia que toquin a registrar les rates, ja veuràn quins grinyols i quines corredices per Cà la Ciutat.

Al objecte de cobrir les atencions municipals del mes de octubre, ha senyalat l'Ajuntament la suma de quatre milions setcentes vinticin mil pessetes.

Lo que diràn, al llegir-ho, molts barcelonins:

—Amb el pico ja'ns acontentariem.

I la publicació d'aqueixes noves és lo que fa venir ganex als ciutadans de anar per regidors.

Es clar: *La funció crea el òrgano*; i aquí la funció són els quartos.

Ja han sortit les castanyeres.

Sense esperar la caiguda de les fulles, ja s'han fet mestresses de les cantonades.

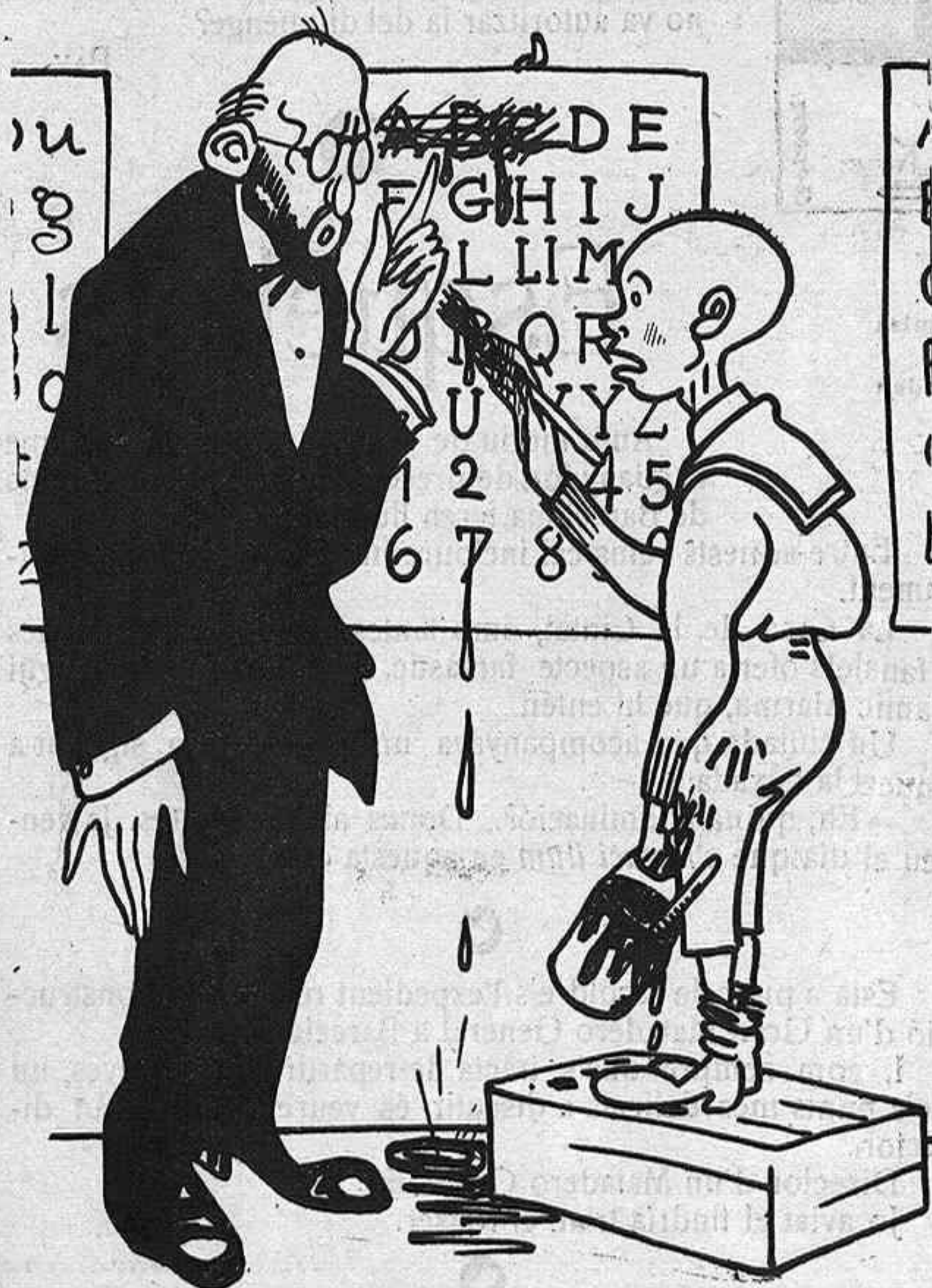
Són les precursoras de l'hivern, les missatgeres del fret i de la lluita electoral que's prepara.

Més d'un probable candidat s'haurà dit al veure-les:

—Sort tindrem de les *castanyes!*

Diumenge a la matinada morí, a Barcelona, a l'edat de 75 anys, l'il·lustrat publicista i historiograf català don Salvador Sanpere i Miquel.

Republicà de tota la vida, fou un dels polítics més actius, distingint-se ja aleshores de la revolució de setembre. Fou

—Per què has borrarat les tres primeres lletres del cartell?

—Perque soo francòfil.

diputat de les Constituents i amic íntim dels grans homes del seu temps.

Era també una notable figura literaria; i en més d'una ocasió la seva firma havia honorat les columnes de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

Descansi en pau.

Sembla que aquell bullit de la *Manzana Industrial* s'ha resolt, per fi, en contra dels sagrats interessos de la barriada.

Oh, ja, ja!

¿Què no havien de fer els nostres regidors per una *manzana*, si per una poma varen pecar els nostres primers pares? Serà qüestió de preguntar-los si era camosina.

Paraules de l'alcalde accidental senyor Pich i Pon:

«Senyors periodistes: Facin el favor de desvaneixer al públic la llegenda del tifus. No hi ha tal tifus.»

Es clar. Quines ganex de precipitar-se i de cridar el mal temps.

Ara tenim un promedi de tres típics per dia. Això no és res.

Encara no és gran cosa, però ja vindrán, ja... Vaia si vindrán!

NOTES DE CASA

Del Laboratori Provincial d'Higiene havem rebut un exemplar dels cartells contra les mosques, premiats en el darrer certamen.

—La Real Escola d'Avicultura d'Arenys de Mar, que dirigeix l'eminent Castelló, ens anuncia haver establert l'ensenyança de la cria de gallines pel sistema de correspondencia, lo qual facilitarà als molts alumnes que no poden assistir als cursos de la Granja Oficial.

—De la «Schola Orpheònica» reberem en son dia una atenta invitació per als actes inaugurals del seu nou hostatge.

—L'«Orfeó Gracienc» ens obsequià igualment amb una invitació per al concert que tingué lloc al *Bosque*, la revetlla de la Mercè, audició que fou un èxit complet per als simpàtics executants.

Entre senyores del dia:

—Es dir que t'has separat del teu marit?

—Sí, noia.

—I això?

—Me tractava com a un goç. Figura't que m'exigia fidelitat.

Al tombar una cantonada, un fulano topa amb una senyora i la trepitja desconsideradament.

La víctima comença a fer grans exclamacions de dolor.

El fulano, excusant-se:

—Per Déu, senyora... no exagerem!... Què diria si jo hagüés sigut un tramvia?...

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

NOVEDAD**LUIS ARAQUISTAIN****POLÉMICA DE LA GUERRA**

Un tomo

Pesetas 3'50

NOVEDAD**JOSÉ DE ARMAS****EL QUIJOTE Y SU ÉPOCA**

Un tomo

Pesetas 3'50

ESTEBAN F. PRIEGO GARCIA**OBRA NUEVA****Método de corte para caballero**

Dictaminado por la junta de la Sociedad de sastres de España LA CONFIANZA, DE MADRID

Pesetas 25

Francisco Villegas (ZEDA)

NUEVA EDICIÓN**JUAN JACOBO ROUSSEAU****LA CARTUJA DEL PAULAR**

Un tomo

Pesetas 2

2 tomos

EMILIO

Pesetas 7

DICCIONARICatalà-Castellà
&
Castellà-Català**PER A. ROVIRA I VIRGILI**

Un tomo de 900 planes

Pesetas 10

PRONTO APARECERÁ**EL AÑO EN LA MANO**

ALMANAQUE ENCICLOPEDIA POPULAR DE LA VIDA PRÁCTICA, PARA 1916

El Año en la Mano para 1916

constituirá, además de una perfecta agenda, un libro de agradable lectura repleto de provechosas instrucciones.

Los hombres hallarán en él infinidad de datos concernientes a diversas especialidades que pueden serles útiles.

Las mujeres lo considerarán como el mejor dietario para sus notas, y como un verdadero almacén de secretos de economía doméstica.

Los niños lo hojearán a menudo para solazarse en sus numerosos grabados y en sus secciones especiales que despertarán en ellos ansias de saber.

EL AÑO EN LA MANO se venderá a los siguientes

Precios	{	Edición económica	Pesetas 1'50
		» lujosamente encuadernada	» 2'—

Pueden nuestros corresponsales formular pedido.

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, además, un ral pera certícat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

LA TUNDA KOLOSSAL

—No sé si és il·lusió meva, però juraria que me l'estan posant com un tomàtec.